

Omaisjärjestön kannanotto:

Keikkalääkäri voi kirjoittaa tarkkailulähetteen

Mielenterveyskuntoutujien omaiset kannattavat vireillä olevaa lakimuutosta, jonka mukaan myös keikkalääkäri voisi kirjoittaa tarkkailulähetteen.

Esimerkiksi kesällä terveyskeskuksissa saattaa olla ainoastaan keikkalääkäreitä ja useilla terveysasemilla on tavanomaisestikin paljon ostopalvelusuhteessa olevia lääkäreitä. Hoitoon lähettäminen ja pääsy viivästyvät, mikäli lähetteen pitää olla vain virkasuhteessa olevan lääkärin tekemä.

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliitto katsoo, että hoidon kannalta on merkityksellisempää lähettävän lääkärin pätevyys kuin hänen työsuhteensa muoto. Keskusteluissa on muistettava myös, että tarkkailulähetteen kirjoittava lääkäri ei tee päätöstä tahdonvastaisesta hoidosta Hän vain lähettää potilaan eteenpäin psykiatrian erikoislääkäreille, jotka arvioivat potilaan tilanteen ja tekevät ratkaisun mahdollisesta pakkohoidosta.

Lähtökohtana omaisten kannanotolle on se, että kunnioitetaan potilaan itsemääräämisoikeutta niin pitkälle kuin se on mahdollista. Omaisten näkökannat liittyvät tahdonvastaisen hoidon lähettämiskäytäntöihin, eivät hoidon aikana käytettäviin hoitotoimenpiteisiin. Omaiset eivät kannata liiallisia ja perusteettomia pakkotoimenpiteitä osana nykyaikaista psykiatrista hoitoa. Kyse on siitä, miten hoito saadaan nopeasti alulle akuuteissa tai pitkittyneissä kriisitilanteissa.

Ydinkysymyksenä vastuu

Omaisten näkökannalta ongelmaksi muodostuu se, että sairastuneella on joskus varsin alentunut kyky huolehtia itsestään ja omasta hoidostaan.

Ydinkysymykseksi nousee kysymys vastuusta: kuka kantaa lopullisen vastuun sairastuneesta ja hänen hoidostaan sekä sairastuneen mahdollisesti tuottamasta vahingosta tai vaarasta?

Silloin, kun hoidon tarvetta koskevat päätökset heijastuvat omaisen elämään ja omainen joutuu kantamaan vastuun niistä, tulee omaista aina kuunnella ja omaisen omaan jaksamiseen kiinnittää erityistä huomiota.

Vaakakupissa tahdonvastaiseen hoitoon määräämisen problematiikassa ovat sairastuneen ja omaisen itsemääräämisoikeuden rajapinnat. Sairastunut henkilö voi olla kykenemätön hahmottamaan tilanteensa vakavuutta tai hoidon tarvettaan ja kieltäytyä hoidosta. Samalla hän on kuitenkin usein riippuvainen omaisten huolenpidosta.

Sairaudentunnottomalle tai jostakin syystä hoitokielteiselle läheiselle annettu liiallinen itsemääräämisoikeus kaventaa omaisen autonomiaa, hänen mahdollisuuttaan valita antamansa huolenpidon astetta: kukapa jättäisi huonossa kunnossa olevan läheisensä oman onnensa nojaan? Näissä tilanteissa kukaan ei kysy omaisen omaa jaksamista tai voimia.

Ei tuomioistuinkäsittelyille

Omaiset eivät kannata ehdotusta, jonka mukaan pakkohoitopäätökset tulisi tehdä tuomioistuimessa. Omaiset pelkäävät, että tuomioistuimen ruuhkaisuuden takia tällainen järjestelmä pitkittäisi hoitoratkaisujen tekoa ja vastuu sairastuneesta siirtyisi kokonaan lähipiirille. Omaiset epäilevät myös, onko tuomioistuimissa asian vaatimaa asiantuntijuutta. Olisi luontevampaa, että päätös asiasta kuuluisi terveydenhuollon henkilökunnalle.

Järjestelmä olisi myös liian byrokraattinen. Silloin, kun kyse on tahdonvastaiseen hoitoon lähettämisestä, on tilanne usein erittäin vakava ja akuutti. Hoidon arviointia ja hoidon piiriin pääsyä ei tule tehdä entistä vaikeammaksi ja hallinnollisemmaksi. On löydettävä helposti saatavilla olevia, matalan kynnyksen paikkoja, joissa apua saa välittömästi ja tarpeen mukaisesti.

Tuomioistuinjärjestelmää ehdotti reilu vuosi sitten Mielenterveyden keskusliiton puheenjohtaja Pekka Sauri. Hän on myös ottanut tänä syksynä kannan, jonka mukaan tarkkailulähetteen saisi kirjoittaa vain virkalääkäri.

Mielenterveyskuntoutujien omaiset järjestävät mielenosoituksen eduskuntatalolla perjantaina 8.10 klo 11. Luovutamme vetoomuksemme kansanedustajille klo 12.15 eduskunnan keltaisessa huoneessa. Teemanamme ovat pakkohoito ja omaisen hoivavastuu. Tervetuloa paikan päälle kuulemaan viestimme ja tapaamaan omaisia!

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliitosta lisätietoja antavat:

Puheenjohtaja Minna Sirnö, puh. 050 511 3127, minna.sirno@eduskunta.fi
Toiminnanjohtaja Kristiina Aminoff, puh. 050 530 8120,
kristiina.aminoff@omaisten.org Viestintävastaava Tia-Maria Lehto, puh. 050 500 2217, labyrintti@omaisten.org